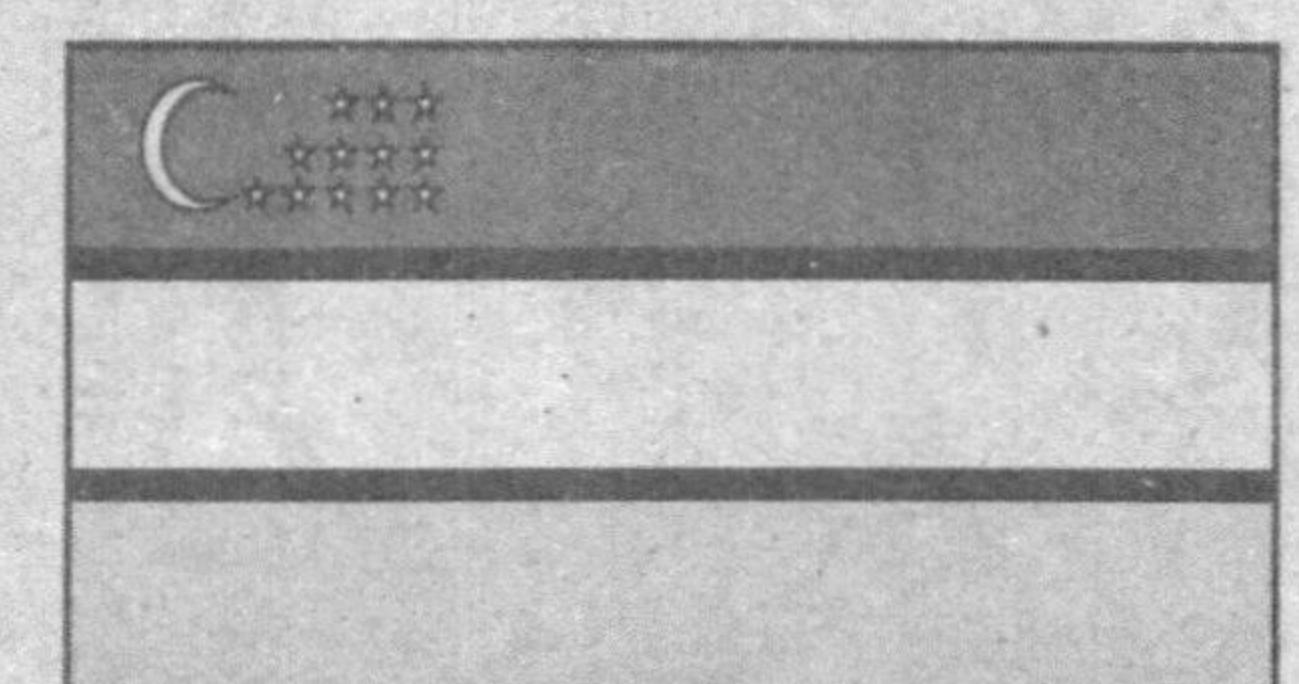

ЎЗ КЕЛАЖАГИМИЗНИ ЎЗ ҚҮЛИМИЗ БИЛАН ҚУРМОҚДАМИЗ

Боши учинчи бетда

Ишончим комилки, тинчлик, баркарорлик, миллатлараро тутувлика чорлаётган бундай шиор миллий формизм ва тафаккуримизнинг асосий мезонига айланбади кўлса, нафқат бугунги, балки келаҳак аводдаримизни ҳам асрайдиган ва барчамизни эзгу орзуларимизни рўёбга чиқарадиган асос бўлиб хизмат килар эди.

Гап миллий фоя ҳақида борар экан, ўз-ўзидан уни демократик тамойиллар билан уйгунлаштириш масаласи келиб чиқади. Айтиш кераки, бу осонига бўладиган иш эмас, балки жуда чукур имий-сиёсий, назарий-амалий ёндошувни талаб киладиган мешакатли жараёндир.

Бугунги вазифамиз ижтимоий соҳанинг етакчи олимларини, файласувлар, сиёсатшунослар, социологлар, ҳукукшунослар, педагоглар, психологлар, тарихчилар, адаби ва журналистларнинг энг пешқадам вакилларини мазкур жараёнга жалб қилиш, уларнинг билим ва таҳрибаларидан омилкорлик билан фойдалана билишини тақозо этади.

САВОЛ: Ҳақиқатан ҳам, истиқбол յилларида маънавият ҳаётимизнинг асосий йўналиши ва тамойиллар шаклланди. Бунда Сизнинг назарий қарашларингиз, миллий қадриятларни, тарихий ва маданий меросимизни тиклаш борасидаги амалий фаолиятингиз асос бўлиб хизмат қилимада. Шу муносабат билан янги асрда маънавият соҳасидаги бош формизм нимадан иборат бўлиши лозимлиги хусусида Сизнинг фикрингини билмоқчи эдик.

ЖАВОБ: Маънавият — узлукисиз ҳаракатдаги жарапандир. Фикр, тафакур, хис-туйғу тиним билмагандек, уларнинг маҳсулу ўлароқ маънавият ҳам доимо ўзариш ва ѹнглишида бўлади. **Маънавият деганда авваламбор одами руҳан покланишга, қалбан улғайишга чорлайдиган, инсон ички дунёсини, иродасини бақувват, иймон-этиқодини бутун қиласидан.** Шу муносабат билан янги асрда маънавият соҳасидаги бош формизм нимадан иборат бўлиши лозимлиги хусусида Сизнинг фикрингини билмоқчи эдик.

ЖАВОБ: Маънавият — узлукисиз ҳаракатдаги жарапандир. Фикр, тафакур, хис-туйғу тиним билмагандек, уларнинг маҳсулу ўлароқ маънавият ҳам доимо ўзариш ва ѹнглишида бўлади. **Маънавият деганда авваламбор одами руҳан покланишга, қалбан улғайишга чорлайдиган, инсон ички дунёсини, иродасини бақувват, иймон-этиқодини бутун қиласидан.** Шу муносабат билан янги асрда маънавият соҳасидаги бош формизм нимадан иборат бўлиши лозимлиги хусусида Сизнинг фикрингини билмоқчи эдик.

Бунга ишонч ҳосил қилиш учун бизнинг, айтишлик, 1991 йилдаги маънавият савиамиз билан халқимизнинг хозирги руҳий ҳолати ўртасидаги фарқни киёлсаб қўриш кифоз, деб ўйлайман. Албатта, маънавиятнинг тош-тарозиси, ўлчовини тошиш кийин. Фалсафий нуқтаи назардан қарангандан шундай. Лекин амалий нуқтаи назардан ёндошгандан, ҳаётдаги, жамият онгидаги ўзгаришларга нисбатан баҳо бергандан, унинг муайян мезонларини ифода этиш мумкин. Масалан, мустақиллик маънавиятини, унинг бугунги даражасини кўпчилигимизнинг кўнглимида ўтадиган «Кечаким эдигу бугун ким бўлдик?» деган савол билан белгилаш мумкин эмасми?

Бевосита сизнинг саволини геладиган бўлсан, унга жавоб бериш, маънавиятимизнинг келгуси асрдаги шакл-шамоили, мазмун-моҳияти, таинч нуктаси ва тараққиёт уфқларини белгилаш, унинг тамойилларини шишиб чиқкиш, айтиб ўтганимдек, аввало жамиятшунсо олимлар, барча зиёлларимизнинг вазифасидир.

Шахсан менинг бу борадаги қарашларим қуидагича: модомики биз ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамиятни қураётган эканмиз, маънавият соҳасидаги йигирма биринчи асрга мўлжалланган ҳаракат дастуримиз ҳам ана шундан келиб чиқмоғи даркор. Яни эркин фуқаро — онгли яшайдиган, мустақил фикрга эга бўлган шахс маънавиятини камол топтириши бизнинг бош миллий формизм бўлиши зарур.

Биз шу пайтагача маънавият борасидаги ишларимизни одамларнинг тафаккурини эски тузум сарқитларидан ҳолос этишга, ватандошларимиз қалбига миллий мустақиллик ғояларини сингдиришга қаратдик. Бу борада муайян натижаларга ҳам эришдик. Лекин бу ортигриган таҳрибаси эркин демократик жамият куриш ўйлидаги илк қадамлардир. Чунки бис кўп йиллар давомида шаклан озод, мөхиятнан эса куллик ҳолатида яшаб келган эдик. Аффуски, узоқ давом этган бу зулмнинг асоратлари ҳали-ҳануз тўла барҳам топгани ўй, Айниска, бу иллат бизнинг онгу тафаккуримизда чукур ўрнашган бўлиб, ундан фориг бўлиши осон кечмаяти.

Ҳуқуқий жаҳолат, ҳуқуқий саводсизлик, маъмурий-ҳуқуқий органларнинг қонунсиз зўравонлиги, ўтмишимида рўй берган қатоғонларнинг мудҳиҳ тасъири кўркичини туш каби ҳамон хотираларидан ўчмай келади.

Шу боис энди оддимизда ниҳоятда мухим, келажагимизни ҳал қуловчи янги вазифа турибди. Бу вазифа эркин фуқаролик жамиятнинг маънавиятини шакллантириш, бошқача айтганда, озод, ўз ҳақ-ҳуқуқларини яхши танийдиган, бокимандакининг ҳар қандай кўринишларини ўзи учун ор деб беладиган, ўз кучи ва аклига ишониб яшайдиган, айни замонда ўз шахсий манфаатларини ҳалк, Ватан манфаатлари билан уйгун ҳолда кўрадиган комил инсонларни тарбиялашдан иборатдир. Мен маънавиятни шаклан озод, аниб ўйлар эканман, дунёкараши мустақиллик йилларда шаклланган ўшларимизда келаҳак маънавиятининг умидбахш куртакларини кўргандек бўламан. Ва уларнинг келаҷагига катта ишонч ва завқ билан қарайман.

Эркин фуқаролик жамиятнинг дунёдаги кўпдан-кўп давлатлар асрлар давомида тўплланган таҳриба ва демократик анъаналарни ривожлантира бориб етиб келган. Биз бундай жамиятни куришни, барпо этишини орзу қўймодамиз ва шунга интилоқдамиз. Лекин бу гўзал орзуга эришмоқ учун тинимизсиз интилиш, жамият ҳаётининг барча соҳаларини такомиллаштириш, умуминсоний қадриятларни ижодий ўрганиб, ўз замонамизга татбиқ этиш ло-

зим. Шу билан бирга миллий ўзига хослигимизни, асрлар синовидан ўтган анъаналаримизни, ҳамиша иймон-этиқод билан яшаш қаби ҳаёттада тамойилларимизни ҳам сақлаб, юқсалтириб боршишимиз зарур.

Бугун жамиятимиз олдида турган бу улуғвор ва мураккаб вазифаларни ҳал қилиш энг аввало таълим-тарбия, маърифат масаласига бориб тақалади. Бу масалага кенг жамоатчилик дикқатини жалб этиш керак. Матбуот орқали, телевидение орқали одамларда маърифатпарварлар, гояларини тарбиялаш, мактаб-маориф тармокларига ҳомийлик, саҳоватпешалик, савофталаблик каби эзгу хусусиятларни кучайтириш зарур.

Асримиз бошлариди жадидларнинг ўз хисобидан мактаблар, кутубхоналар, кироатхоналар, театрлар, рўзномалар ташкил этганликларини, дарслклар, кўлланмалар нашр кўлганликларини, уларни Туркистон болаларига белуп тарқатганликларини бир эслайлик. Наҳотки бугун юртимизда ана шундай саҳоват булоклари куриб қолган бўлса! Ишончим комилки, бундай фидойи, саҳифини діёримизда кўлпаб топилиди. Фақат уларга бош бўлиши, интилишларини кўллаб-куватлаш, маънавиятни жиҳатдан рағбатлантириши керак. Ахир тўкиб-сочиб қилинётган тўртта ўти ўрнига битта мактаб курса бўлади-ку! Ахир шу мактабда бегона эмас, ўзимизнинг фарзандларимиз, эртага сизу бизнинг ўрнигиз келадиган, чирогимизни ёқдиган, шу Ватанга ёзиглик қиласидан.

Шуни алоҳида таъқидламоқчиман, эркин фуқаролик маънавиятнинг асоси бўлмиш маърифат масаласи дўими ўтибормизда бўлиши шарт.

Маънавият соҳасидаги янги асрга мўлжалланган асосий йўналиши аниқлаб, ўзимизга режа килиб белгилаб олар эканмиз бир нарсага алоҳида, аҳамият бериси керак: бу мақсад ва ғоялар ҳалқ онгига сингадими, жамоатчилик уларни кўллаб-куватлайдими ёки йўқми — ҳамма гап мана шунда. Бу фикрлар фақаттинга ҳолида қоғозда қолиб кетмаслиги, куруп гап, куруп шиор бўлиб қолмаслиги зозим. Уларни амалга ошириш учун бизга жонкуяр, бева-бечорага ачинадиган, ўз ризқини мухтоҳ кимса билан баҳам кўришига қодир, ҳақиқат ва ҳалқ манфаати ўйлида курашларга ҳамиша тайёр, мард, фидойиридан келишига ишонаман.

Энг муҳими, бу майдон ҳалқимизни тарихий хотира таҳсисида бирлаштиришга хизмат киласидан. Чунки қаттол замон тақозоси билан ҳалқимиз ўз даврида, бири «қизил аскар», бири «босмачи», бири «кулок», бири «комиссар», яна бири «муштумзў», яна қай бири «йўксил» деб гурухларга ажратиб ташланган эди. Шўро ҳукумати «бўлиб ташлаб ҳуқрорник қилиши» учун энг маккор усусларни ишга соглан, бир миллат вакилларни бир-бирағи қарши қайраб, адоват ва низо уруғини соғтган. Лекин аслида уларнинг барчаси битта ҳалқ фарзандлари, бир миллат вакилларни эди. Энди орадан шунчайиллар ўтиб кетгач, биз учун на босмачи, на кизил аскар бор.

Шу боис бугун биз ота-боболаримизга ана шундай сунъий ранглар билан ажратиб баҳо бермаслигимиз, балки уларнинг ҳаётини, улар яшаган давринг мөхиятни тўғри тушунишга ҳаракат қилишибозимиз лозим. Майли, эхтимон уларнинг орасида адашгандлари, ўз ҳалқининг миллий манфаатларига қарши боргандар ҳам бўлгандир. Балки ўша одамлар бугун қилмишига пушаймондир, руҳий азоб тортаётгандир. Бу ҳақда ўлаш, жавоб бериши — аввало уларнинг ўз виждонига ҳавола. **Қолаверса, дунёда Оллох ҳуқми борлигини, у ҳамиша баркарор эканини эсдан чиқармаслигимиз лозим.**

Бу гапларни айтишдан мақсад шуҳ, ҳозирги мураслиги, калтис паллада эски гина-кудуратларни кўзғаб, тарафма-тараф пароканда бўлиб кетиши ҳалқимиз учун асло йўл қўйиб бўлмайдиган ҳолдир. Миллий фоя миллатни, ҳалиқни бирлаштиришга каратилиши керак. Миллатни бўлиб ташлашга асос бўладиган фоя бузғунчи гоядир.

Биз ўтишимишнинг мана шундай аянчли, фохиали саҳифаларни чукур таҳлил килиб, ҳақоний хуласа ва сабоқлар чиқаримиз керак. Миллий гурӯр тарбияси, ягона ҳалқ тўйғусини ёшлар онгига сингдириши соҳасидаги ҳар куни эринмасдан тинимиз иш олиб боршишимиз, бу йўлда энг таъсирчан сармалини востайлардан фойдаланишимиз шафт.

Биз 90-йилларнинг бошидаёт, яни озодигимизнинг дастлабки кунларидан ордада изчил ва қатъий сиёсат олиб бордик. Одамларни «сен — коммунист», «сен — диндор» деб гурухларга ажратмадик, жамиятимизнинг пароканда бўлиб кетишига йўл қўймадик. Бугунги жаҳёнлар ўша тадрикий, эволюцион сиёсатни таъсиси, унинг мантиқий давоми ва ривожидир.

Шу муносабат билан якин ўтишимишнинг баҳо берганди, ўша тархишига, бўлиб ўтган воеаларга ва ўша давринг «улкан арబлари»га ва «моҳир ташкилотчилари»га нисбатан муносабат билдириганди бор ҳақиқатни очик акс этишириш керак.

Шу муносабат билан якин ўтишимишнинг баҳо берганди, ўша тархишига, бўлиб ўтган воеаларга ва ўша давринг «улкан арబлари»га ва «моҳир ташкилотчилари»га нисбатан муносабат билдириганди бор ҳақиқатни очик акс этишириш керак.

Шу муносабат билан якин ўтишимишнинг баҳо берганди, ўша тархишига, бўлиб ўтган воеаларга ва ўша давринг «улкан арబлари»га ва «моҳир ташкилотчилари»га нисбатан муносабат билдириганди бор ҳақиқатни очик акс этишириш керак.

катни мен тақор-тақор айтганман ва у ҳалқимиз томонидан ўтироф этилган. Ўйлайманки, бу масалада сиз айтган хавотирга ўрин йўк.

Аслини олганда, маънавият ва тарихий хотира тушучнада бир-бира билан узвий боғлиқидар. Мархумлар хотирасини эслаш, эъзозлаш — савоб иш. Шунинг учун ҳам биз кенг жамоатчиликнинг кўллаб-куватлаши билан Номаълум солдат майдонини Хотира тақор-тақор айтганда.

Бўлгуси Хотира майдонига қадам босадиган одамларнинг кўнглидан қандай хис-туйғулар кечакида — билмайман, лекин шу нарсага ишончим комилки, бу ерга келадиган ҳар бир инсон, ёшу қари ватандошимиз Иккинчи жаҳон уруши ва кейинги урусларда юртимиздан иштироф этилган. Ўйлайманки, бу билан бирга, ҳар қандай сиёсий ҳаракатлар ва кучлар сайловга тайёрлар кўриши, ўз платформаларини аниқлашадиган.

Бўлгуси Хотира майдонига қадам босадиган одамларнинг кўнглидан қандай хис-туйғулар кечакида — билмайман, лекин шу нарсага ишончим комилки, бу ерга келадиган ҳар бир инсон, ёшу қари ватандошимиз Иккинчи жаҳон уруши ва кейинги урусларда юртимиздан иштироф этилган. Ўйлайманки, бу билан бирга, ҳар қандай сиёсий ҳаракатлар ва кучлар сайловга тайёрлар кўриши, ўз платформаларини аниқлашадиган.

Бўлгуси Хотира майдонига қадам босадиган одамларнинг кўнглидан қандай хис-туйғулар кечакида — билмайман, лекин шу нарсага ишончим комилки, бу ерга келадиган ҳар бир инсон, ёшу қари ватандошимиз Иккинчи жаҳон уруши ва кейинги урусларда юртимиздан иштироф этилган. Ўйлайманки, бу билан бирга, ҳар қандай сиёсий ҳаракатлар ва кучлар сайловга тайёрлар кўриши, ўз платформаларини аниқлашадиган.

Навоийхонлик

«МАЊНОЛАР ХАЗИНАЛАРИ»

Боши биринчи бетда

Гина ташкил топган иккинчи девонининг ҳам, ички қурилмасидан, афтидан, Навоийнинг кўнгли тўлмаган, уларни жуда содда тузилаган, деб хисоблаган, 1490 йилларга келиб, Навоий онгида девон тартиб бериш низомлари, унинг қурилиши ва мундарижаси, қайси тур ва қандай рух-мазмундаги асарларга кўпроқ эътибор бериш хусусидан аниң мезон ва қатъи ҳулоса шаклланган эди. Ҳумладан «маврифатомез ва мавъизатигез», яъни илм-маърифатча чорловчи ҳамда ахлоқий-таълими руждаги шеърларни ўзида жамламаган девонларни Навоий каттинг килиада. «Мундук девон битилса, — деб таълилайди у, — буд усру бехад заҳмат ва ўзиша машақат тортилган булгай!»

«Ҳазойин ул-маоний» мањмусида девонларининг тузилиши ва мундарижаси худди шундак юқсан мезон ва шарт-таплабларга Навоий тўла рион қўлғанигини исботлабди: «У ўз мањмусида билан девончилар тарихида чин мавнона кашф қилиади.

Улуг шоир эллик ёшлари чамасида, ҳали Абдураҳмон Жомий барҳаёт мањалди, аввалик иккى девонни тартибига кирган ва кейинчалик қоғозга тушган она тилидаги барча шеърларни биринчи бор турт девонга таским килиада. Ҳижрий 897—милоди 1491 йили Абдураҳмон Жомий тартиб берилган уч девонининг ҳар бириги, Алишер Навоий тавсиясига кўра, мањусомлар кўйди ва ўз навбатида, Навоийнинг ўзида ҳам эндиғига тузган турт девонининг ҳар бирини номлаши маслаҳат беради. Устози маслаҳатини қабул килган Навоий девонларни инсон ёхти босклиярига мувоффикномаши Амир Ҳусрав Дехлевий ва Жомийлар бошлаган анъанада тақомиллаштиради ҳамда мантиқий қўнимига етказади. Улуг шоир турт девонига инсон унрининг турт боскличи — болалик, ийигитлик, урта ўз ва қарилли, давларига ҳамда йилнинг турт мавсуми — баҳор, ёз, куз ва киш фаслларига кўйсан «Гаройб ўс-сигар», «Навоид ўз-шабоб», «Бадоев ўл-васат» ва «Фавоид ўл-қибара» номларини кўйди.

Орадан уч-турт йил утгач, тахминан 1495 йили Навоий бу девонларни янги ёзилган шеърлари билан тўдириб, қайта тузуб чиқди ва тўртларда девонининг ўзаро мустахкам bogliq ягона мањмуна эканлигини таъкидлаб ҳамда унинг гоявий йўнилишина ишора этиб, «Ҳазойин ул-маоний», яъни «Мањнолар хазиналари» деб умумий ном билан атади:

«Даги мањмұлғаким, чун табъ ҳазойиндин ҳосил бўлғон мањнолий эрди — «Ҳазойин ул-маоний» лақаб берилди». Аммо

Абдурашид АБДУҒАФУРОВ

«ҒАФОҶИЙХ

УЗ-СИҒАР»

«Ҳазойин ул-маоний» мањмусининг бу биринчи девонини Навоийнинг ўзи «Туғулият» (ёшлик — А. А.) баҳори гунчаси, деб баҳолайди. Ёшлик боскличини эса шоир кўйидагина излоҳайди: «Туғулият овонниким, етти-секкиз ёндан йигирни ёшқана чинаса булгайким, умр фусули (фасллари — А. А.)нинг на баҳори ва ҳайт гулшинанинг шукуфа (чечак, гунча — А. А.) ва гулзориду».

Девонда Шарқ, шеъриятинг сакзис фолд, турда яратилган умумий сони бешмин эти ўз сакзис ярим байтдан иборат сакзис юз кирк шеър шаклланган. «Ҳазойин ул-маоний» мањмусининг кейнинг уч девонида «Гаройб ўс-сигар», «Навоид ўз-шабоб», «Бадоев ўл-васат» да ҳам мажмусидан ташкил топган иккисига ташкил топган тасвири.

«Навоий бутун умрида яратган газалларини, турли шакллардаги шеърий асарларини «Чор девон» номи билан машҳур улкан саломкорд китобда тўлган. «Чор девон»ни ҳакиқатан поэзияни денизи дейиш мумкин. «Чор девон»нинг ҳар саҳифаси баҳори боғча каби ранг, ҳид, нағислик билан товнанади. «Чор девон» лирик поэзиянинг кўркам, ёрқин, ажойиб гултоҳидир.

ОЙБЕК

Кириллардан ўтишга тайёрлиги бадийи етук мисраларда ниҳоятда тасирсан ва ҳайтий ифодаланди. Одамийлик, пок-домонлик, инсонпаварлик, адодат ва саҳоват каби юқсан инсоний фазилатлар, Навоийнинг бутун ижоди мерисода бўлганини, «Гаройб ўс-сигар» девонини ташкил топсан.

Мазмунига кўра, замонанинг бу ўзбеки, кишиларнинг њеч бир дарди, севинчи ва орзуси унда из қолдирмай, уни четлаб ўтиб кетолмаган».

Максуд ШАЙХЗОДА

«Алишер Навоийнинг лирик мероси катта бир хазинани ташкил этади. У ўз турт девонини «Ҳазойин ул-маоний» («Мањнолар хазиналари») дейиши беҳиз эмасди. Ҳалк ўртасида асарлардан бери талафузда кулалиги учун иккинчи бир ном билан — «Чархор девон» ва янада қисқартиб «Чор девон» оти билан машҳур бўлган бу музазам китоб, образи килиб айтганимизда, бир қалнинг таржими холидир, аммо бу қалб шундай бир хассос ва бадавлат юрак эдик, асрнинг њеч бир ҳодисаси, замонанинг њеч бир муммоси, жамиятнинг њеч бир воқеаси, кишиларнинг ќеч бир дарди, севинчи ва орзуси унда из қолдирмай, уни четлаб ўтиб кетолмаган».

Максуд ШАЙХЗОДА

ҒАЗАЛ

Ул паривашким, бўлубмен, зору саргардон анга, Ишқидин олам менга ҳайрону мен ҳайрон анга.

Үқларидин дамбадам таскин толар кўнглум ўти, Бордурур бир қатра су гўёни бар пайкон анга.

Бир диловардур кўнглум, фам сипохи қалбида, Охи новак тоза додигурдур қизил қалқон анга.

Новакининг парру пайконида рангин тус эрур, ёки кўнглумдин бу паррон ўтти — юқимиш қон анга?

Номай шавум у неавт ўл ойга еткай? Чунки мен ёл отин ўқур ҳасаддин ёзмадим унвон анга.

Хизри хаттингнинг, ажаб йўқ, сабзу хуррам бўлмоғи, Лаббабал, чунким, берур су ҷашами ҳайрон анга.

Эй хушо, муз кўйиким, риғъат ила зийнатдан бор, Мехр анга бир шамсао кўк токидур айон анга.

Истамиши булбул вафо гулдин, магарким, жоладин бағри қотмиш гунчанинг, баским, эрур хандон анга.

«Килмамиш жонин фидо — жононга етмас», дер эмиши, Эй Навоий, ушбу сўз бирла фидо юз жон анга!

МАСНАВИЙДАН

(Фахрия байталар)

...Мен ул менки, то турк бедодидур,
Бу тил бирла то назм бунёдидур,

Фалал кўрмади мен киби нодир!
Низомий киби назм аро қодире!

Не назме дер эрсам мени дардик
Ки, ҳар ҳарфи бўлгай они, дурри пок!

Етар Тенгрини ойча кувват манга
Ки, бўлмас битирига фурсат манга!

Бу майдонда Фирдавсий ул гурд эрур.
Ки, ғарса Рустам жавобин берур.

Рақам килди фархунда «Шоҳнома»
Ки, синди жавобинда ҳар хомае.

Мусаллам дурур соҳиҳан бу иши
Ки, маъразга келмай дурур ҳар киши.

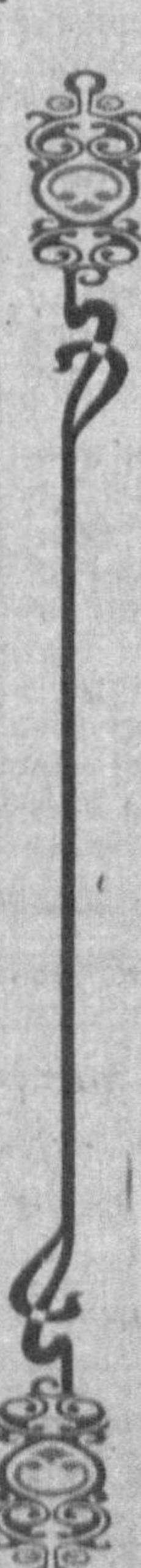
Деди ўз тили бирла ул кони ганж
Ки: «Си сол бурдам ба «Шоҳнома» ранж».

Ани дерга бўлса качон рабғатим,
Эзур онча Ҳак лутғидин кувватим.

Ки, ҳар неча нутқ ўлса коҳилсарой,
Битигаймен ўттуз йилин ўттуз ой!

Агар хосса мањо, гар ийхом эрур,
Анинг кунда ўз байти ҳалмон эрур..

1. «Шоҳнома»ни ёзиша ўттиш ўттуз ойнажеким».

КИТЪАЛАР

Кимки, махлук хизматига камар
Чуст этар, яхширок ушалса бели!

Кўл ковшутргучка бу авлодур
Ки, анинг чикса эгни, синса или!

Чун хушомад демакни бошласа, кош
Ким, туулса дами, кесилса тили!

Шоҳо, эл жавҳари жонин чикардин,
Жавохир хирсидин бедод этиб ўтиб.

Чу ўлгунгур! Не осиг тўкмак они
Мазоринг узра андоқим — ушок тош?

Камол этиб касбиким, олам ўйидин
Санга фара ўзмайға фамин чикмок.

Жаҳондин нотамом ўтмак бнайниҳ,
Эзур ҳаммомдин нопок чикмок!

РУБОЙИЛАР

Қўзум ададур, магар ёрим келадур.
Эс хар дам озар, магар нигорим келадур.

Ё бодийиғи фирок сайдира килиб
Юз марҳала қатъ шахсуворим келадур.

Жондин сенин кўп севармен, эй умри азиҳ!

Сондин сенин кўп севармен, эй умри азиҳ!

Ҳар ненини севмак ондин ортук бўлмас,
Ондин сенин кўп севармен, эй умри азиҳ!

Лаълингни килиб нуктасаро, эй коракўз,
Ишқ ахли ҳаётига яро, эй коракўз!

Чекма яна сурма кўз аро, эй коракўз,
Эл конига кимла кўз каро, эй коракўз!

СЕНИНГ СЎЗИНГГА БОҚАР

Сени билмас, сўнг сўзингга бокар,
Сўзингдан топмаса, кўзингга бокар.
Ўзингдан ўзингни сўрамас зинҳор,
Бўзчисан, тўкинга, бўзингга бокар.

Нафас бу тириклик нишонаси, Юраклар уриши нафас туфайли.
Нафас ҳайикмасин деймиз шул сабаб,
Умримиз нафасга кайта ҳам майли.

Тилингни тий ёмондан,
Тил — тийги тез, кадрдан,
Бу тиф очган жарҳот
Биттан эмас қадимдан.

Саломга алик жавоб,
Ҳам жавобу ҳам савоб.
Бир салом бирлан киши
Маккани айлар тавоб.

Ўтган ёшлини қайтсаю,
Висол билан бўлса кечам.
Кун кўзини кўрмасам ҳам,
Тонг отмасин дердим ҳеч ҳам.

Бахтинг келди, оғзинг билан күш овладинг,
Вакти етиб ўз-ўзингни тушовладинг.

Тониб Йўлдош

Хомлик килдим, деб ўтганга армон килма, Минг қозонга тушдинг, лекин пишолмадинг.

Осимон узилса ҳам ерга тушмайди,
Тинчлик шарофати. Одам кумтупрок.
Лекин қадр-киммат ҳамон юксакда,
Ёканинг ушлайсан караб турибок.

Мендан парча тилсиз коғоз ҳам,
Талаб эта дейман отимни.
Мени билмак бўлган исимидан
Олдин билган табиатимни.

Кечалар уйкусин олди кўзимдан,
Эртанинг ҳаёли шафқатсиз ўлим.
Тарқоқ ўйларимни йигиг олмокка,
Хали хозирданоқ етмайди кўлим.

Мен ўлимдан тарбиятим —
Ўлим менга ёт эмас.
Ўлимни мангуликка
Яашаш ҳам ҳаёт эмас.

Заррacha уриниш бўлгандага эди,
Такдирин ёзигин ўйлар эдик.
Кўш ҳароратин ойга ошириб,
Куруклики сувга кўчирап эдик.

Алвон-алвон гуллар оқар дилдарага,
Ёлворман дилим бўл деб дилдорага,
Каочан раҳминг келади-ей, бечорага?
Ошиқ килгин, худойима, ошиқ килгин,
Бу барҳаёт кўнгилларда кўшик килгин.

Нима келса сендан келсин, қаҳринг, гулум,
Нима тутсанг неъмат ҳатто заҳринг, гулум,
Қайсайманд кўзларидан нахринг, гулум,
Ошиқ килгин, худойима, ошиқ килгин,
Бу барҳаёт кўнгилларда кўшик килгин.

